

Slovenski kmetovalec

V Celji, dné 5. julija 1893. leta.

Peronospora ali tako imenovana strupena rosa.

Spisal Ivan Belé.
(Dalje.)

Raztoplina v zvezi z apnom se napravlja po sledečem načinu: Za 100 l vode se raztopi 2 kg raztolčene galice v 10 l vroče vode in sicer se ta raztoplina že lahko doma v poljubni množini pripravi. Razven v vroči vodi se zamore galica tudi v hladni topiti, za to se je vzame za vsacih 100 l vode tudi po 1,5—2 kg ali za polovnjak 4—6 kg; ter se nalije v dotično odmerjeno posodo le polovico vode, recimo 50 l, oziroma pol polovnjaka. Ako galico na dno posode vržemo, bode jako dolgo trajalo, da se specifično težja galica po celi vodi razdeli, da se popolnoma raztopi. Hitreje gre to, ako galico v vreči na palico, ki je čez posodo položena, obesimo tako, da je blizo površja tekočine. V tem slučaju se kaj hitro topi. Sploh pa naj ne pridejo z galico v dotiko železni predmeti, kajti železo galico razkraja. Posebno, če se v vroči vodi topi. Porabijo se večkrat železni lonci, kar je napačno. Ko smo galico raztopili, vzamemo za 100 l raztopline po 2—3 kg mastne, čiste apnene kuše, kakor jo dobimo iz apnenih jam, ter jo z vodo, recimo 30 l dobro zmešamo, da postane redko mleko, katero skoz kako sito ali redko tkanino precedimo. Tako pripravljenemu apnu prilijemo raztoplino galice med vednim mešanjem z leseno palico in potem dolijemo še toliko vode, da je vse tekočine 100 l, oziroma polovnjak itd.

Važno je dodati galici dovolj apna, da ona listja ne prežiga. Za vsak slučaj ni mogoče točno navesti, koliko apna moramo galici v kilogramih primešati, kajti, to je odvisno od galice, od apna, pa tudi od vode. Dobro je, da vsakdo sam pozna, kedaj je dovolj. Najbolje znamenje, je li dovolj apna ali ne, je rudeči bakrenov papir, kateri se dobi v vsaki lekarni. Kadar ta v premešano raztoplino pomočen, moder postane, smo pravo zadeli, ako ne, tedaj moramo še apna dodati. Tudi je zanesljivo znamenje, ako pustimo mešanico

nekoliko časa mirno stati, da se oborina vsede, ako je tedaj voda nad oborino še modra, tedaj je premalo apna, kedar je pa brezbarvena tedaj ga je dovolj. Ako se mešanica na ta način napravlja, tedaj se ni bati, da bi trtam škodovala, da bi listje prežigala in ako tudi primeroma veliko galice vzamemo. Tako mešanico smemo tudi dalj časa hraniti. Pred porabo naj se oborina vsakokrat dobro premeša.

Po naših krajih se je do sedaj in naj bi se vsled ugodnega vspeha porabljala še v bodočnost ta mešanica in ni treba druge iskati.

Sedaj si stavimo jako važno vprašanje, kedaj naj škropimo. To je v borbi proti peronospori gotovo najvažnejše vprašanje. Od časa škropljenja je vspeh največ odvisen in čestokrat je brevspešnemu škropljenju vzrok, da se ni to delo o pravem času vršilo. Ko nam je znano, kako glivica kali, živi in se širi, nam je lahko pravo uganiti. S škropljenjem zadržujemo le kalenje trosi, zato moramo vedno prej škropiti predno počne ta kaliti. Kalenje trosi pospešuje vlaga poleg toplote. Če imamo suho ali mrzlo pomlad, se nam ni peronospore v tolikšnji meri bati, kakor tudi ne v jako suhem podnebju. V suhih legah bode pozneje in slabeje nastopila, kakor v vlažnih. Pojavljanje peronospore (posebno prvo) je toraj odvisno od podnebja, lege kraja in vremena in se ne zamore za vsako leto naprej točno določiti. V nekaterih krajih bode najboljši čas za prvo škropljenje nekaj časa pred cvetjem, v nekaterih bode treba že sredi majnika pričeti s škropljenjem. Ako pozno škropimo, se vkljub škropljenju pokaže čez nekaj dni peronospora. Tedaj je bilo škropljeno še le, ko je že več trosi izkalilo, kajti od kalenja pa do časa, ko se peronospora spozna, preteče, kakor omenjeno, po več dni, da celo tednov. Ako je listje o tem času še malo okuženo (kar ni s prostim očesom spoznati), zamore škropljenje še veliko koristiti in daljno okuženje zaprečiti. Čim pa je listje že močno okuženo, tedaj je bilo škropljenje zaman. Toraj naj velja pravilo, zgodaj škropiti in sicer

vsaj 3 tedne pred časom, ko se v dotičnem kraju peronospora jame pojavljati.

Pri prvem škropljenji ima trta primeroma še malo listja in s škropljenjem le neposredno zadeto listje varujemo. Varovati pa moramo tudi še prirastek, za to 4—5 tednov po prvem škropljenji škropimo v drugič in ako smo prvokrat jako zgodaj škropili ali, ako nastane po leti deževno vreme, je dobro še tretjič enkrat meseca avgusta škropiti. Načelo naj nam bode, vse tisto, kar hočemo varovati, pravočasno poškopiti.

Posebno veliko trpe od peronospore trte v trtnicah in mladi nasadi, kjer so trte še nizke, mladike blizo pri tleh, posebno, ko take trtice najbolj rabijo listje za napravljanje krepkih korenin. Te se morajo jako zgodaj in pozneje vsake 2—3 tedne škropiti zlasti ako večkrat dežuje. Kar se vremena tiče, naj se škropi vedno le v suhem vremenu, ker le tedaj ostane galica najboljše na listju. Škropiti se zamore celi dan, celo v vročini, kar je bolje, kakor zjutraj o času rose.

Kako pa je treba škropiti? Pri škropljenji moramo na to paziti, da vsak list kclikor mogoče popolnoma in na drobno pokrijemo na gorenji strani z galico, da mešanica ne odteka, temveč, da se osuši čim hitreje tem bolje. Mešanica naj pride toraj na listje v podobi fine rose, ne pa v debelih kapljah. Pri debelih kapljah se list tako popolnoma ne pokrije, kaplje lahko odtečejo, pa tudi solnce lahko skoz nje list prežge. Škropljenje z metlami in takimi priprostimi sredstvi, katera so se v početku porabljala in se še porabljajo, toraj ni priporočljivo, zamore biti celo škodljivo ne glede na to, da se veliko več raztopline porabi in gre delo počasneje od rok, da je toraj dražje. Za dobro škropljenje rabimo toraj tudi dobre priprave, škropilnice. Lastnosti dobrih škropilnic naj bodo sledeče: 1. da dobro razpršujejo, da razdelijo raztoplino liki megle (pri nakupu se zamore dobro razprševanje najbolje presoditi, ako nastavimo razpršilnik proti kaki steni, kjer potem lahko opazujemo, kako na drobno in kako popolnoma pokrije tekočina dotično ploščo.); 2. da primeroma malo tekočine porabijo; 3. da enakomerno in brez velicega navora delajo, kar je le pri tacih škropilnicah mogoče, kjer se nabira porabljen sila v bobniču za stiskanje zraka; 4. da se hitro ne kvarijo, mašijo itd., ter da se dajo lahko osnažiti, da so tedaj priproste; 5. da tvarine, iz katere so škropilnice napravljene, galica oziroma rabljene raztopline ne razjedajo, nikakor pa ne smejo biti deli, s katerimi pride raztop-

ljena galica v dotiko, železni, kajti železo pretvarja galico; 6. da so primeroma po ceni itd.

Sedaj imamo že ogromno število sistemov škropilnic, kateri se večinoma bistveno le malo razlikujejo in so prednosti ali tudi napake nekaterih le iz predsodkov izvirajoče izmišljotine. Vsak, kdor si kupuje škropilnico, naj torej objektivno presojuje in se naj ne da motiti od preobilnega hvalisanja ali grajanja posameznih, temveč, naj sam prevdarja in naj poišče to, kar je njegovim razmeram najprimerneje.

(Konec prihodnjič.)

C. kr. kmetijska družba kranjska.

(Občni zbor 8. junija.)

C. kr. kmetijska družba kranjska, katero je veliko let vodil ranjki oče Slovencev, dr. Bleiweis, je tako imenitna postala, da je vredna, da se je tudi mi v večji meri spominjamo, čeravno ni naš list v prvi vrsti kranjskim kmetijskim razmeram namenjen.

Ta družba je imela 8. junija letni občni zbor v Ljubljani. Zbralo se je bilo v mestni dvorani blizo 100 odličnih udov, kmetovalcev, veleposestnikov, duhovnikov, učiteljev itd. Zbor je vodil društveni predsednik, cesarski svetnik Murnik, mož neizmernih zaslug za slovenstvo. Cesarski komisar je bil vladni svetnik Dralka. Zbor sta bila počastila tudi deželni glavar Detela in mestni župan Graselli. S pozdravom ga je bil otvoril predsednik in zaklical presvetlemu cesarju z zborom vred trikratno: slavo, na kar sta kmetijsko družbo pozdravila še omenjena zastopnika vlade in dežele, zagotovivši družbo, da sta jej oba činitelja naklonjena in da jo tudi hočeta po svojih močeh podpirati. Na to je sledilo poročilo družbenega tajnika G. Pirca, ki je trajalo skoro 2 uri. To poročilo se je bilo v večjem obsegu tudi tiskano društvenikom izročilo. Iz njega naj posnamemo samo najvažnejše reči:

Pravih udov šteje družba že 2500, ki so podrejeni najprvo svojim podružnicam, katerih je že blizo 60. Glavni odbor je imel lani 13 sej.

Družba vzdržuje s pomočjo dežele in države sledeče zavode in podjetja: a) družbena podkovaška šola, b) poskušališče, oziroma drevesnica, c) ribje vališče in vzgojevališče na Studenci, in d) družbeno uradno glasilo, t. j. ilustrovani kmetijski list „Kmetovalec“ s prilogo „Vrtnar“.

O stanji vseh teh je tajnik na drobno poročal. Iz drevesnice se odda udom vsako leto 18000—20000 cepljenih dreves; podkovska šola je imela 13 učencev, rib se je oddalo lani okoli 1000, „Kmetovalec“ se je razpošiljal v 3000 iztisih vrh tega še uradna naznanila v nemškem jeziku za nemške ude.

Glede pospeševanja kmetijskega rastlinstva poroča glavni odbor, da je tudi leta 1892. priskrbel svojim udom različnega semenja, deloma zato, da so seme izpremenili, deloma pa, da so prišli do boljših vrst. Priskrbel je brezpredeničnega deteljnega semena, pravega rigajškega lanenega semena, ajde in več vagonov semenskega krompirja, kar je provzročilo 12.000 goldinarjev prometa. Uže lansko leto je glavni odbor poročal, koliko neprilik je s priskrbovanjem vseskozi dobrega semenja, ter je na konci svojega poročila pripomnil, da je prepričan, da bi se izognil omenjenim zaprekam najlaže, če bi prideloval semenje sam, in da bi najraje imel svojo poskusno kmetijo v zvezi s pepinjero, kar bo vedno izkušal doseči. — Letos je glavni odbor uže v stanu staviti občnemu zboru stvarne predloge.

Ker se zaradi trtne uši s pospeševanjem vinarstva bavita država in dežela sami ter sami porabljata sredstva, kar jih imata na razpolaganje, družba v tem oziru ni storila mnogo. Posredovala je le zaradi podpor med državo in deželo na eni ter med družbenimi podjetnicami in zasebniki na drugi strani. Zelo pohvalno je treba omeniti, da so nekatere podjetnice z malimi sredstvi storile prav mnogo za ohranjenje vinarstva. — Vselej, kadar se je visoki deželni odbor obrnil do družbe v tem ali onem oziru zastran zatiranja trtne uši, pomagala mu je z vsemi svojimi močmi. — Poleg trtne uši dela vinogradnikom tudi strupena rosa (peronospora) veliko škodo in glavni odbor je tudi to leto po svoji moči podpiral kmetovalce v boji proti ti bolezni. V ta namen je naročil dva vagona modre galice in jo je oddajal vinogradnikom po znižani ceni.

Sadjarstvo je družba podpirala, kolikor je mogla. Oddala je več tisoč izključno dobrih vrst, nekaterim podjetnicam pa je izprosila deželnih podpor, da si ustanove svojih drevesnic. Takih drevesnic imamo sedaj sedem v deželi.

Govedorejo je družba pospeševala s tem, da je oddajala čistokrvne bike plemenjake ter prirejala premovanja. Z državno podporo je družba leta 1892. nakupila 12 čistokrvnih bikov

plemenjakov belanske in 12 muricodolske pasme in jih je oddala živinorejcem za polovico kupne cene. Premovanje se je vršilo v Rudolfovem, v Kočevji in v Ilirski Bistrici.

V pospeševanje ovčarstva je družba, kakor prejšnja leta, tudi leta 1892. kupila ovnov bergamaške pasme ter jih je oddala posestnikom, ki se pečajo z ovčarstvom, za četrtino kupne cene. Priskrbel je na ta način 8 ovnov, na račun posestnikov pa 18 ovac.

Gledé vinarstva je še omenil, da se bodo dajala podjetnicam še umetna gnojila: kajnit in Tomaževa žlindra. — Gledé svinjereje je povedal, da odbor širi dobro angleško pasmo jorkširsko. Gledé bučelarstva je omenil, da se bode spisala in izdala nova knjiga o bučelarstvu. Zastran kmetijskih strojev se je odbor trudil, da so prišli le najboljši stroji v deželo. Da se je poduk širil, bila so na mnogih krajih predavanja. Za zboljšanje sirarstva so se 4 Bohinjci na Tirolsko poslali, učiti se ondotnega sirarstva. Poleg glavnega odbora delujeta samostojna odseka konjarski in ribarski, katera podpira tudi glavni odbor. Gledé konjereje se dela na to, da bi dobili dobre, težke konje, in da se zopet po vladi vpelja dopolnjevanje vojaških konj, tudi v nekaterih krajih na Kranjskem. V Št. Jarneji se je za žrebeta ustanovilo tekališče; ondi se prirejajo vsakoletne dirke. Da je mogla družba vse to izvršiti, bilo je treba veliko podpore od vlade in dežele. Vrh tega je priskočila na pomoč glavnemu odboru in podjetnicam kranjska hranilca. To dolgo, izborno poročilo vzel je zbor s pohvalo na znanje. Le dva člana, gg. Bohinjec in Šiška sta v tej točki ugovarjala, češ, da se tajnik Pirc tudi v politiko vtika, ker je urednik „Novic“. Zoper to je ugovarjalo več govornikov in tajnik Pirc sam, ki so dokazovali, da se kot tajnik v politiko nič ne utika, da pa ima kot odgovorni urednik „Novic“ za ta list, ki je dedščina Bleiweisova, veliko zaslug. Le njemu gre namreč čast, da je ta list dočakal 50 letnico svojega obstanka.

Po tem zagovarjanji je zbor izrekel zahvalo glavnemu odboru, predsedniku in posebno še tajniku. Na to so sledile volitve. Za podpredsednika je zopet izvoljen graščak Zevnik, za odbornike tudi vsi prejšnji udje, namreč deželni glavar in graščak Oton Detelja, c. kr. gozdni svetnik Vaclav Goll, c. kr. okrajni živinozdravnik Artur Folakovski, c. kr. profesor Ivan Franke, veleposestnik Josip Lenarčič, deželni

viši inženir Fran Witschl, odvetnik dr. pl. Wurzbach in nadučitelj Janko Žirovnik.

Pred volitvijo je še poročal g. odbornik Šiška o računu in proračunu, ki sta se oba potrdila, kakor sta bila predložena, ravno tako tudi račun o stanju premoženja. Lanski račun je kazal 43460 gld. dohodkov in 42299 gld. troškov, proračun za l. 1893 okoli 13000 gld. dohodkov in 12000 stroškov. Premoženja je izkazala družba, ki je že 128 let stara, blizu 40000 gld.

Za častno družabnico je imenoval občni zbor gospo Josipino Hočevanje v Krškem, ker ima vzorno gospodarstvo in ker ima za pospeh nove vinoreje v tem okraju veliko zaslug.

Zahvala se je izrekla mnogim pospeševalcem kmetijskih koristi, n. pr. g. Stanzerju v Krškem, Colariču v Kostanjevici, dr. Namoršu in Brulcu v Vel. Dolini itd.

Na to je sledilo vse polno predlogov kmetijskih podružnic. Od teh predlogov, ki so se brez izjeme sprejeli, naj navedemo: Sredstva za pokončevanje ogercev, pomanjkanje živinozdravnikov na kmetih, obdarovanje goveje živine in odobravanje bikov, prodajanje mleka po litrih, podpiranje vinogradnikov s trtami iz državnih trtnic (Kostanjevica, Drašiče, Črnomelj), sprejemanje več učencev v tečaj za cepljenje, nakupovanje galice, planinske razmere v kamniškem okraju, prodaja deteljnega semena, požiganje barja, preuredba lovskega zakona, zaprečenje požiganja kultur, brezplačne sadike za pogozdovanje, pletenje košev, jerbasov na Dolenjskem, izseljevanje v Ameriko itd. itd.

To poročilo pač jasno priča, kako plodnosno deluje kmetijska družba v vseh strokah kmetijstva in kako si ona na vso moč prizadeva, da vzbuja zanimanje za napredno kmetijstvo v vseh stanovih ne le Kranjske, ampak tudi drugih sosednih dežel.*)

Kje in kako je naznaniti škodo učinjeno po hudi uri.

Ker je mnogo posestnikov, ki ne vedo prav, kako in kje se naznanja škoda učinjena po toči, da se potem odpišejo davki, zato jim hočemo dotične določbe tukaj podati.

*) Tudi pri nas na Štajerskem ima ta vrla družba nekaj udov.

1. Škoda, katero je naredila toča, voda ali ogenj, se mora v teku enega tedna pri okraj. glavarstvu naznaniti.

2. Vsak posestnik lahko to sam naznani, ali pa prosi župana, da to prijavi okraj. glavarstvu.

3. Ako je škoda zadela več posestnikov v eni občini, tedaj prosijo pri županstvu, da naredi zapisnik vseh poškodovancev.

4. Vsak posestnik skrbi sam za to, da se vpiše v dotični zapisnik in župana ne zadene nobena krivda, ako se posestniku, ki ni naznanil svoje škode županstvu, pozneje davki ne odpišejo.

5. Kadar se naznanja škoda, pridjati je tudi zapisnik vseh, ki so bili poškodovani ali pa se vsaj v 2 dneh dološlje.

6. Vsak, ki je bil poškodovan, je lahko prišoten pri dotični komisiji, katera vse ugovore takoj razsodi.

7. Radi pozeba, suše in strupene rose se davki le izjemoma odpišejo in razsodi o tem finančno ministerstvo.

Škoda se ceni le takrat, ako je zadelo večji del občine in ako znaša čisti dohodek poškodovanih parcel več nego $\frac{1}{3}$ od čistega dohodka celega posestva ali pa če živi dotični posestnik le od svojega posestva ter nima nikakih drugih dohodkov in je vsled škode prišel v stisko in revno.

Vse take vloge so koleka proste.

Drobtina.

(Novi vinogradski nasadi v breškem okraju.) Pred kratkem smo si ogledali nove nasade vinogradov z ameriškimi trtami v Pišecah in na Bizelskem. Reči moramo, da se nismo mogli načuditi, ko smo videli, kako bujno naše domače vinske sorte rastejo na ameriških podlogah. In pa kako so te trte polne! Na mnogih smo našli po 10, 15 in celo 20 in še več kabernikov, ki so pa še za dobro polovico večji, nego na naših necepljenih trtah. To pač jasno priča, da bode treba s časoma vse naše vinograde s cepljenimi trtami zasaditi, ako sploh hočemo, da si vinogradi opomorejo, ter nam spet toliko rodé, kakor nekdanj. Seveda jih bode potem tudi treba malo drugače obdelovati, kakor smo jih dosihdob. Vinogradi pri Vrstovšek-u, Gerec-u, Kocjan-u, Kokot-u, Pleteršnik-u, Balon-u, in še pri več drugih, so res tako lepi, da se jih človek, ki se sploh za to zanima, niti nagledati ne more. Ako jih Bog varuje toče, imeli bodo vsi ti že letos, ko so nasadi še le 2 in 3 leta stari, izborno dobro trgateg. kar jim prav iz srca privoščimo